

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/historia-z-ipn/112844,Kobiety-polskiej-konspiracji-1939-1945-Sonia-Gorzna-pseudonim-Sonia.html>

26.04.2024, 00:11

Kobiety polskiej konspiracji 1939-1945: Sonia Górzna pseudonim „Sonia”

Sonia Górzna urodziła się 16 października 1919 roku w Poznaniu. W 1937 roku rozpoczęła pracę jako laborantka w Zakładzie Mikrobiologii Uniwersytetu Poznańskiego. Współpracowała z dr. Henrykiem Güntherem i dr. Franciszkiem Witaszkim. Jednocześnie zatrudniona była w firmie Witaszka produkującej nici chirurgiczne Catgut.

W okresie II wojny światowej działała w Związku Odwetu ZWZ-AK Okręgu Poznańskiego, grupie kierowanej przez dr. Witaszka, zajmującej się akcjami sabotażowymi i dywersyjnymi. Sonia Górzna jako bliska współpracowniczka Witaszka, prowadziła pierwsze tajne laboratorium. Ulokowano je w łazience, w mieszkaniu rodziców Soni, które znajdowało się przy ulicy Kwiatowej 6 w Poznaniu. Ze względu na strategiczne znaczenie tego lokalu, rodzina Górznej podpisała prawdopodobnie na polecenie Witaszka, Niemiecką Listę Narodowościową tzw. Volkslistę. Stało się to możliwe, ponieważ matka Soni, Elżbieta z d. Wiese była rodowitą Niemką. W laboratorium tym oprócz Soni pracował sam Witaszek, dr Henryk Günther i narzeczony Górznej, Henryk Rakowski.

Sonia pracowała nad hodowlą kultur bakterii, m.in. tyfusu i węglika. Otrzymywała je od współpracowniczki ze Związku Odwetu, Heleny Siekierskiej, która wynosiła je potajemnie z Zakładu Mikrobiologii Uniwersytetu Poznańskiego. Dodatkowo Górzna zajmowała się produkcją środków trujących i toksycznych do akcji sabotażowych. W wyniku rozpracowywania działalności ZWZ na terenie Okręgu Poznańskiego nastąpiła w kwietniu fala aresztowań. Wśród zatrzymanych członków grupy Witaszka znalazła się Sonia Górzna.



Sonia Górzna

Osadzono ją w Forcie VII w Poznaniu, gdzie mimo tortur stosowanych przez funkcjonariuszy gestapo nie ujawniła informacji dotyczącej działalności konspiracyjnej. Jedną z więźniarek Fort VII, Halina Ryffert, przebywająca wspólnie z Sanią Górną w celi nr 29, tak opisywała stosunek gestapowców:

„Drwiny gestapowców wobec nas stawały się nie do zniesienia. Szczególnie często naigrywano się z szóstki kobiet z grupy dra Witaszka.”

Skazana na karę śmierci przez powieszenie, a następnie zgilotynowana. Wyrok wykonano 8 stycznia 1943 r. w Forcie VII. W trakcie egzekucji stracono narzeczonego Sani, Henryka Rakowskiego. Niemcy stosując wobec członków poznańskiego Związku Odwetu ZWZ-AK odpowiedzialność zbiorową, wywieźli siostrę Sani, Lilianę, do Oświęcimia. W Zakładzie Medycyny Sądowej do 1945 r. w słojach z formaliną przechowywano głowy Sani Górnej, Franciszka Witaszka i Henryka Günthera. Tego samego roku 25 listopada odbył się uroczysty pogrzeb tych głów na poznańskiej Cytadeli.

dr Izabella Kopczyńska, Oddziałowe Biuro Edukacji Narodowej IPN w Poznaniu

Bibliografia:

A. Adamska, *Dziewczyny z AK - Wielkopolanki*, Poznań 2006.

H. Witaszek, *Przyczynki do historii grupy konspiracyjnej dr Franciszka Witaszka z Poznania w latach 1939-1945*, Poznań 1959 [maszynopis w: Archiwum Instytutu Zachodniego, Archiwum II wojny światowej, III-58].

Z. Jezierski, *Służba zdrowia Okręgu Poznańskiego Armii Krajowej*, „Archiwum Historii i filozofii medycyny” 2010, 73, s. 65-73.

A. Łuczak, A. Pietrowicz, *Ze strachem pod ręką i śmiercią u boku... Wielkopolanki w konspiracji 1939-1945*, Poznań 2006.

H. Michalska, *Słownik uczestniczek walki o niepodległość Polski 1939-1945. Poległe i zmarłe w okresie okupacji niemieckiej*, Warszawa 1988.

A. Pietrowicz, *W najtrudniejszych warunkach... Zaplecze studyjno-technologiczne Wielkopolskiego kierownictwa Związku Odwetu (1940-1942)*, „Glaukopis” 2014, 30, s. 118-140.

M. Przychodzki, *Lekarze poznańscy w latach hitlerowskiej okupacji*, „Przegląd Zachodni”, 1977, 1, s. 106-139.

H. Tycner, *Grupa doktora Franciszka Witaszka w wielkopolskim ruchu oporu*, „Przegląd Lekarski” 1967, 1, s. 131-147.

H. Ryffert, *Siła przeżyć, które odżyły*, [w:] *Pamiętniki ocalonych. Wspomnienia więźniów hitlerowskich miejsc karnych w Wielkopolsce*, W. Jamrozik, M. Olszewski, oprac. Poznań 1983,

s. 414-434.

PLIKI DO POBRANIA

[Sonia Górzna - plakat A4 \(pdf, 7.9 MB\) 23.09.2020 14:00](#)

[Sonia Górzna - plakat A3 \(pdf, 15.59 MB\) 23.09.2020 14:00](#)